

Димчо Дебелянов

„Под гърма на победите“
от Иван Вазов, – София, 1914 г.

Великият бог на изкуството почти никога не е удостоявал смъртни-те с велики откровения в размирни времена, когато мечът е сменял ар-фата и кистата и спокойното проникване в предвечните тайни чрез осве-тяване всички лица на живота е ставало невъзможно пред гръма на бит-вите. Дълбоко би могло да се мисли дали неуведаемата прелест на „Два-мата гренадери“, „Бородино“ и много още поетически перли от същия род не е в изключителна зависимост от обстоятелството, че те са напи-сани късно след Наполеона. Изглежда, че кристализацията на формите на живота в душата на художника става по определени закони и всеки, който пожелае да пренебрегне последните, ще прахоса светия си труд за работа без ценни резултати.

С най-новата си книга нашият най-стар поет доказва за лишен път колко близко вижда целите на своето изкуство и с каква малка цена иска да си изкупи място между безсмъртниците. Повечето от стихотворения-та в „Под гръма на победите“ бяха печатани по вестниците още през първата война. При крайно спадналото по онова време интересуване от литература те се можеха да минат за поезия, защото възторгът пред ве-ликолепния подвиг на нашите безименно по-малки братя разполагаше към щедра снизходителност. Днес обаче, когато прегърмяха вече бурите и на славата, и на позора, и ние с по-голям страх се питаме: не притъпи ли ни духовно кошмарът на дългата война, отколкото: ще дойдат ли но-ви погроми – публиката, която ще се възхити от новите стихове на г. Ва-зова, ще бъде оная, която след Лозенград и Люле-Бургас превземаше всеки ден из кафенетата и улици Одрин и всяка сутрин влизаше тържес-твено в Цариград. Защото, ако и млада България би намерила някакви особено големи по-етични достойнства в тая книга, това би значело, че от Сливница и „Сливница“ до днес поезията и изкуството изобщо се още дирят своето място в нашия живот.

Нито с един ред на предговора си авторът не ни открива, че той гледа на своето дело преди всичко като на дело на поет и че не смят-ря книгата си за стихотворен бележник на политик. Само стихотворенията „Сенките при Аркадиопол“, „Симеон при Мраморно море“ и „Буйните нивя“ съдържат елемент на художественост и обработени вещо с по-но-ви средства, биха оправдали труда на писателя.

Езикът, на който е написана книгата, е стар и слаб за наше време. Стихът не носи нищо ново дори за самия автор. Изплитането и сплита-нето на отделните размерни редове не поразява дори и своята естестве-ност, защото не се съчетава с изящество. За сизелировка на фразата и за елементарна дори музикалност и дума не може да става. Фигурите са

бледни, защото са вети, а някои от тях с грубостта си биха уязвили вкуса дори на четец със средна култура. От цитатите, посвещенията и бележките, които придружават много от стихотворенията, лъха старомодност и наивност.

Не защото „мястото не позволява“ – за обстойно разглеждане на една Вазова книга във всяко литературно списание трябва да има широко място, – аз не подкрепям твърденията и с цитати. Недомислица би било да смятам, че така ще усиля своята убедителност. Едни ще видят достойнството на новата господин Вазова книга само в това, че в много от стихотворенията в нея са регистрирани доста живи събития, силно преживени навремето от цял народ, че не едно и две от същите стихотворения ще бъдат успешно декламирани по забавления и тържествени случаи и пени от ученици и войници. Те няма да променят схващането си даже да цитирам половината от сбирката, защото им е нужно превъзпитание в друга култура. Други след прочита на същата книга ще решат, че тя в наши дни не е дело на писател, който твори висши духовни ценности. Те сами могат да намерят доказателствата. Убеденият в своята правота само констатира.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Силвия Гогова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6233>]